

Barn under okkupasjon

Oppvekst i Gaza og på Vestbredden

Artikkelforfatterne Atle Dyregrov og Magne Raundalen har besøkt Gaza og Vestbredden sammen med UNICEFs eksekutivdirektør James P. Grant.

De norske psykologene ble dypt sjokkert over palestinske barns livssituasjon i de okkuperte områdene.

V I ER BLITT STOPPET ved en av de mange kontrollpostene på veien til Gaza. Soldatene gjennomfører en palestinsk bil foran oss. De purunge israelske soldatene saumfarer bilen, slenger eiendeler ut i sanden og snur vesker og poser på hodet slik at alt drysser ned på bakken. Palestinerne går ned på kne og begynner å plukke opp igjen sine ting og lete i sanden. En soldat går forbi og senker geværkolben slik at den treffer bakhodet på en av de unge mennene. De kan intet annet gjøre enn å godta den bunnløse ydmykelsen. Bildøren står åpen, og i baksetet sitter en gutt. Senere får vi vite at den gjennomførte ydmykelsen, i påsyn av barna og spesielt rettet mot familiefaren, er et systematisk forsøk fra Israels side på å bryte ned palestinerne psykologisk.

Gaza og Vestbredden kom på media-kartet da befolkningens massive motstand, den såkalte intifadaen, startet og avslørte noe av den mest bestialske nærvold og tortur vi noensinne hadde sett fra det vi regnet som siviliserte personer; de israelske soldatene som forsøker å kue oppstanden.

Lenge har det vært stille om Gaza og Vestbredden, og meldingene om forhandlinger i Washington har også gjort sitt til at vi er blitt beroliget. Men vi har vært på besøk i disse områdene i Midtøsten, og vi er dypt sjokkert og uroet over det vi så og det vi fikk høre. Palestinske barn og voksne lever i en politistat der frihet og demokrati er fjerne drømmer. Selv om det ikke er riktig å kalle dette for konsentrasjonsleirer, er

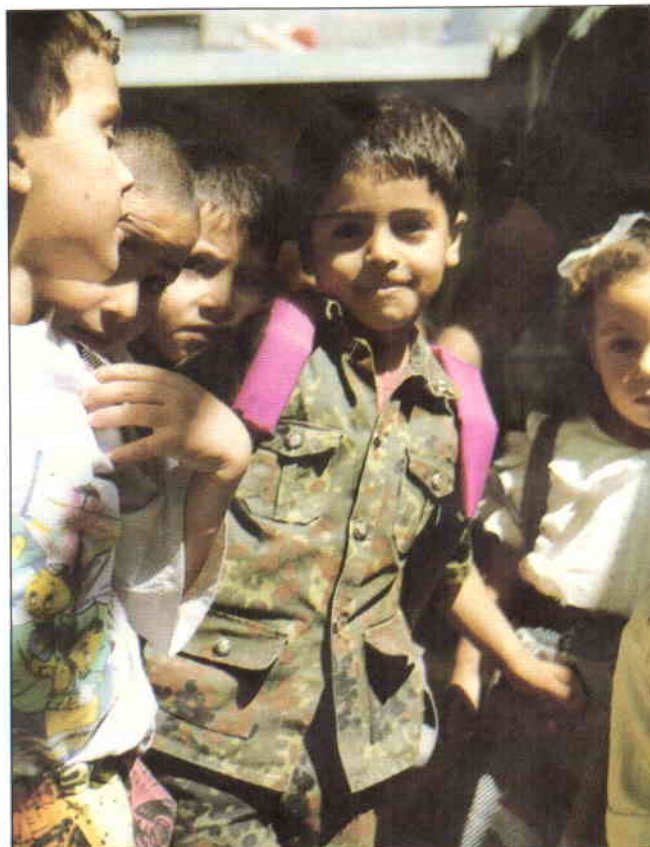
befolkningen utsatt for en kontroll og en undertrykkelse så omfattende og ydmykende at det på mange måter må fortone seg som verre enn en konsentrasjonsleir.

La oss gi dere noen fakta for å illustrere hva vi mener: I treårsperioden fra 1987 til 1990 ble mer enn 22.000 barn skadd og nesten 200 barn drept i intifadaen, ifølge UNRWA (FNs organisasjon for Palestina-flyktningene). Det totale antallet er sannsynligvis høyere, siden dette bare er bekreftede tall. Flere år er gått siden da, med tusenvis av nye skader og en rekke dødsfall (nyere statistikk finnes ikke). Barn blir skutt på med skarp-ladde våpen og gummikuler, og de blir slått og utsatt for tåregass. I en studie av 650 barn fra Gaza er det påvist at 95% var blitt utsatt for tåregass, 52% banket opp eller slått og 35% holdt i politiforvaring. Hele 97% hadde fått sitt hjem gjennomført av militært personell. Fra Vestbredden viste en studie av 957 tenåringer at 59% hadde opplevd at familie-

medlemmer var blitt skutt på, 44% at de selv var blitt skutt på, og hele 64% at de var blitt herset med og ydmyket av soldater. Dette er intet annet enn terror.

Mentale krigslandskap

Israelerne har gjennom sin beinhard undertrykkelsespolitikk skapt en ung generasjon hvis sinn er skadeskutt, og

Skolebarn i Gaza. Foto: Magne Raundalen

hvis normalutvikling er gjennomhullet av mentale sår som det vil ta årtier å lege. Barn sliter med en rekke psykologiske ettervirkninger, selv om deres deltakelse i oppstanden har økt følelsen av samhørighet og motvirket hjelpeløshet og passivitet. I tillegg til de mange ettervirkningene barn får som følge av opplevelsene, som angst, frykt, svekket konsentrasjonsevne og svekkede skoleprestasjoner, må de leve i et samfunn der familien og omgivelsene som skal skape trygghet rundt dem er utsatt for svært høy grad av stress. Foreldrene blir ute av stand til å håndtere ungdommens aggresjon. Hos 150 barn mellom 9 og 10 år, inneholdt hele 78% av drømmene voldstemaer.

Skolene forsømmes

Skolegang er høyt prioritert hos det palestinske folk. I de okkuperte områdene er skolene drevet av den israelske regjering, UNRWA og til en viss grad av private. Spesielt på Gazastripen lider barna under overfylte klasserom. Ved starten av skoleåret 1991/92 var ingen klasser i grunnskolen på under 50 elever. De fleste opererte med to skift, slik at skoledagen ikke kunne bli mer enn tre–fire timer lang. De overfylte klassene umuliggjør oppmerksomhet mot enkeltbarn og skaper disiplinproblemer. Selv om de fleste lærerne har grunnutdanning, mangler de spesialisert trening, noe som ikke minst er nødvendig på bakgrunn av det mange av barna har opplevd.

Lærernes utdanning og lave avlønning samt den gammeldagse utenatlæringen medfører lav moral og entusiasme. Nye lærebøker som inkorporerer moderne pedagogiske teknikker er så godt som fraværende. I tillegg er alle lærebøker utsatt for streng sensur. I Gaza er det egyptiske lærebøker som benyttes, mens det på Vestbredden er jordanske. Ifølge en israelsk menneskerettighetsgruppe ble 37 lærebøker totalforbudt i perioden mellom 1967 og 1987.

Militære lukningsvedtekter og portforbud har medført at en stor del av skoleåret er gått tapt hvert av de siste årene under intifadaen. Flere ganger har portforbudet vart i ukevis, med noen timers opphold for å kunne proviantere. Skolene er også blitt et farlig område, hvor elever og lærere er blitt drept, skadd eller arrestert. Lærere som er blitt mistenkt for å være overløpere er blitt

Mange palestinske barn sliter med utrygghet og bekymringer som kan få alvorlige konsekvenser for deres mentale utvikling. Foto: UNICEF/Nicole Toutounji

drept på skolen – i elevenes nærvær. Da alle skoler på Vestbredden ble stengt i begynnelsen av 1988, ble det snart organisert undervisning i hjem, lokale sentra, kirker og moskeer. Dette ble så populært, og samtidig et så tydelig symbol på uavhengighet og tro på egen evne, at israelerne vedtok at lærere og andre som deltok kunne straffes med opp til 10 års fengsel og store bøter.

I tillegg til den svært negative innvirkning dette har hatt på barnas skolegang, har det delvis ødelagt økonomien for de okkuperte områdene og den enkelte familie. Gulfkrigen har ytterlige-

re forverret dette, fordi mange palestinske arbeidere i Kuwait ikke lenger er ønsket der. Samlet sett forverrer dette familiens stilling, og øker også den vold som skjer innen familien, noe som igjen rammer barna.

Undertrykkingen fortsetter

Som okkupasjonsmakt fortsetter Israel sin brutale undertrykking, nå uten at verdensopinionen er opptatt av det. Delvis har israelerne selv sørget for dette ved å begrense medienes adgang til disse områdene. Desto viktigere er det at vi ikke glemmer at barn lider hver

eneste dag, at vi ikke glemmer at de føler undertrykkningen på kroppen i form av kuler og slag, og i form av ufrihet og daglige nedverdigelser.

Nylig ble det gjennomført en stor undersøkelse av barna på Vestbredden av den norske psykologen Marit Netland i samarbeid med hennes palestinske mann, Mosli Kananeh. I sin rapport slår hun fast at de barna som har vært mest utsatt for politisk vold under intifadaen, har fått flest psykologiske problemer. Dette gjelder både atferdsproblemer og angst- og tilbaketrekningssymptomer. Spesielt tre forhold ga sterke psykologiske utslag hos barna som ble utsatt for israelsk brutalitet: Barna var sterkt preget av tristhet

og depresjon. Videre viste deres tenkemåte en utpreget bekymringsprofil; det vil si at de forventet og bekymret seg for at noe forferdelig skulle hende. Det tredje og kanskje mest merkbare tegnet på hvor skadde de var, hang sammen med alle de plagsomme traumatiske opplevelsene som de ikke klarte å få ut av tankene.

Hvis vi skal oppsummere våre inntrykk fra det vi så, hørte og har fått ta del i av forskningsrapporter, er det i en menneskerettighetssammenheng klart at vi står overfor systematiserte og planlagte brudd på Barnekonvensjonen. Spesielt har UNICEF funnet dette uholdbart, og sammen med andre organisasjoner arbei-

der man nå på et bredt grunnlag for å fremme de palestinske barnas sak. Dette gjøres for å hjelpe dem med de skadene de allerede har pådratt seg – og som de uhyggelig nok fortsatt blir påført hver eneste dag, mens mesteparten av verden tror at situasjonen nå er bedret.

UNICEF og andre organisasjoner arbeider på et bredt felt for å hjelpe barna. Vi kan støtte deres arbeid, men vi kan også fortsette med å protestere høyløyt mot den brutale undertrykking som Israel står for. Vi må la vår politiske ledelse få vite at vi aldri vil godta at et land får behandle mennesker så brutalt og ydmykende som tilfellet er i Gaza og på Vestbredden. ■

Frykt, nedverdigelser og konstant bekymring påfører palestinske barn mentale sår som aldri vil bli helt borte. Men den israelske okkupasjonen innebærer også fysiske skader – av bly-, gummi- og plastkuler, slag og spark.

I behandlingen og rehabiliteringen av barn som er blitt utsatt for slike overgrep er det gjort store fremskritt, forteller denne ferske rapporten fra UNICEF-kontoret i Amman.

Rehabilitering av palestinske barn

FOR 14 ÅR GAMLE MAHMOUD vil livet aldri bli som før. «Flere kamerater og jeg samlet oss på gata for å vise vår støtte til generalstreiken. Israelske soldater kjørte inn i landsbyen, og vi begynte å kaste steiner mot dem. Soldatene svarte med å skyte på oss. Det neste jeg husker, er at jeg våknet på sykehuset. Jeg kunne ikke bevege meg. En plastkule hadde trengt seg inn i ryggmargen.»

Mer enn 5000 barn under 15 år er blitt skadd av skarp ammunisjon siden oppstanden tok til, og mange av disse barna har hatt behov for intensiv fysioterapi. Noen er også blitt behandlet for såkalt «indirekte» skader: Jihan Shallouf (15) var på flukt fra en israelsk militærjeep da hun snublet og falt inn i pumpe-

Palestinsk mor med to døtre. Jentenes far ble drept under angrepet på flyktingeleirene Sabra og Chatila for ti år siden. Foto: UNICEF/Nicole Toutounji